

זוהי המצאת השטן - אך גם היא לטובה

רוטציונרים

שיזרדת עליהם קיללת הרוטציה, השינאה מרימה את ראשה ביניהם בנחש ארסי.

כל אחד מכיר את החוויה של האוטובוס. אתה עומד וממתין לאוטובוס בתחנה, ומשוחח בידידות עם העומד אחריו בתור. באוטובוס, הוא מלא. אתה מצליח לעלות אליו - ומאותו הרגע נפערת תהום בינך ובין ידידך בתור. לך נרמה שהאוטובוס מלא, ואין להכניס אליו ולוא גם איש אחד נוסף מבלי לגרום עוול לנוסעים. ואילו הלה רואה שהאוטובוס ממש ריק, ואפשר היה להכניס אליו עוד ועוד, אלמלא האגואים של הנוסעים. משהו כזה קרה בהמתנה לרוטציה.

אין זו היריבות הרגילה בין שניים, המתחרים על מקום אחד. שימעות פרס ויצחק רבין הם יריבים מתחרים, השואים איש את רעהו מעומק ליבם, בוים זה לזה ומבוים זה את זה. אך לאיבה טהורה זו חסר התייחסות המיוחדת שמוסיפה הרוטציה.

בי המרטיץ' ודע שעליו להסתלק ביום מסויים - זוהי ידיעה נוראה, כידיעת האדם מראש את יום מותו. ולא בגלל סיבה אמיתית, אלא סתם כך, בגלל מישהו. ואילו המרטיץ' ממתין ליום הזה בקוצר-רוח גובר והולך, בידעו שזה מגיע לו, על פי דין ועל פי הסכם. חמתו בוערת בו להשחית בחשבו על האפשרות שהרוטציונר לא יקיים את התחייבותו.

ל זה נבון עכשיו שיבעיתים בין ראשה ממשהל שימעות פרס וראשה ממשהל המיועד לפרוענות, יצחק שמיר.

בעוד שנה וחצי חייב שימעות פרס לרדת מכס ראשה ממשהל, ולמסרו לשמיר. וזה נורא.

אין אדם שפעל בהתמדה ובעקשנות כה עילאית כדי להגיע אל ראשה ממשהל, כמו פרס. כמה אכזבות נחלו כמה פעמים התקרב למטרה, והורחק ממנה כמה תככים נאלץ לתכך, כמה מזימות לחרוש. כמה קנוניות לקנו, עד שהגיע סוף כל סוף? בשעתו השוינו את גורלו לזה של סיספוס, גיבור המיתולוגיה היוונית, אשר האלים הודוניים הטילו עליו לגלגל אבן כבדה אל ראש הרו, אך האבן נשמטה מידי תמיד ברגע האחרון והתגלגלה שוב למטה.

זאת היתה קללה מרושעת. אך פרס התגבר על קיללתו, והאבן הגיעה בסוף לראש הרו.

עכשיו מתברר שהמצאה קללה נוראה עוד יותר, העולה על כל מזימות האולימפוס: אחרי שהאבן כבר הגיעה לסיפוס, באה הרוח הרעה של הרוטציה ומאיימת לגלגל אותה שוב למטה!

פרס לא היה כדאנוש, אילו השלים עם גורל אכזרי זה. ומכיוון שהוא אנושי מאוד, הוא זומם עכשיו כיצד להיחלץ מן הצרה הזאת.

ריידי המנוח נתן ילידמור נהג לצטט אימרה של סבו החכם, יראהשמיים, שאמר: 'הלוואי והקדוש-ברוך-הוא יזמן לי כל-כך הרבה פיתוים כמו שיש לי תירוצים להיכנע להם'.

אפשר לומר על מי שקל זה: 'הלוואי ויזדמנו לפוליטיקאי כל-כך הרבה הסכמירוטציה כמו שיש תירוצים להסרתם'.

אין צורך להתאמץ. אדם שחתם על הסכמירוטציה ימצא תמיד בכנות גמורה, סיבות מצויינות האוסרות עליו לקיים אותן. השעה אינה כשרה. האינטרס של המדינה מחייב אותו להמשיך בתפקיד. הוא באמצע המיטרה, היסטורי, שאסור להפסיקו. ריך התנועה. נודעו על הירוש דברים שלא היו ידועים קודם לכן. הירוש סטה מן הדרך. הוא לא כל-כך בסדר. ועוד כהנה וכהנה. ואם זה כך בתוך מיפלגה אחת, על אחת כמה וכמה כאשר מרובי על רוטציה בין שתי מיפלגות יריבות, בעלות השקפות מנוגדות.

הרי קיום הרוטציה פירושו, במקרה זה, בגידה ממש: הנאמנות לאידיאלים העליונים של שלום וביטחון ועצם קיום המדינה השוכה מן הנאמנות הוולגארית לגייר כלשהו; הרי ברור שאם תקויים הרוטציה, תיפול המדינה ליד מחרחרר-מילחמה, כסילים ומנוולים!

מיקרה המסויים הזה, יש לכל התירוצים האלה מעלה גדולה נוספת: הם גם נכונים. שיבת הליכוד תהיה אסון.

במאי 1985 ייערכו הבחירות להסתדרות, ולא כראי לפרס לפרק את הקואליציה הגרולה לפני כן. בספטמבר 1986 יחול הסכם הרוטציה. בין שני התאריכים האלה עליו לפרק את ממשלת-האחדות-הלאומית, ויפה שעה אחת קודם. שמיר יודע זאת. הוא גם יודע שאין עוד קושי לפרס להקים ממשלה צרה, בייחוד אם תימצא לכך עילה פוסולארית - כמו יוזמת-שלום, נסיגה מלבנון או הפסקת ההתנחלויות.

לכן נמצא הליכוד במילכוד. אם ימחה על צער-שלום כלשהו של הממשלה - הוא יספק לפרס את העילה המבוקשת לפירוק הממשלה. ואם יקבל את כל הצטרעיים שפרס גייש לו, כשכל צפרדע גדולה בעלת קדומתה - ייחנק בסופו של דבר. מבחינת האינטרסים של עמישראל, זהו מצב כמעט אידיאלי. כעוד כמה שבועות לא תהיה עוד שום סיבה לראשה ממשהל לסרב לצעריי-שלום. להיפך. והליכוד השבוי יצטרך לומר אמן או לפרוש למידבר, אולי להרבה-הריבה זמן.

כך שגם הפעם עשוי להתגלות - שהמצאות השטן - כמו הרוטציה - מכוננות לטוב.

כי בקומם מחר בבוקר, בעוד כמה שעות בלבד, יהיו שניהם אנשים אחרים.

כמו רעל מתוחכם, זה מתחיל לפעול לאט-לאט, מבלי שה קורבן מרגיש בכך.

בעל-הביטא מסתבל בזר-שרה-המיועד, ולפתע הוא שם לב לדברים שלא משכו את תשומת-ליבו קודם לכן.

האם היה לו תמיד אף כזה גדול? ונימוסייה-שולחן שלו - האם היו תמיד כל-כך מבחילים? ובכלל, מדוע הוא שולח כי מבטים כל-כך מחרים: מה הוא בוחזן אצלי? הבריאות?

ואילו הממתן-לביטא מתחיל גם הוא לשים את ליבו לדברים שלא ראה אותם עד כה.

מה הוא מקשקש? מעניין, איך יכולתי פעם לחשוב שהוא

שמיר ופרס: מדוע העיניים מרצדות?

משימע בנאומיו דברים של טעם? הרי כל מילה שלו טפלה ותפלה: ממש באנאלי!

העיניים שלו מרצדות. הוא לא מסתכל לי ישר בעיניים. האם הוא זומם משהו אולי... לא, הוא לא יעז אבל אולי, ככל זאת... ובך חודש אחרי חודש, מגלה כל אחד מן הזוג האומלל שהשני הוא, בעצבם, אדם די מנעיל, חסר ערך, בקיצור - האדם האחרון שמגיע לו לשבת על הכיסא הזה.

אך - והו התייחסו המרושע של המזימה היוונית הזאת - השניים קשורים זה לזה בעבותות רבות. כמו ריד ויונתן, אין הם יכולים להיפרד זה מזה, גם אם נמאסו איש על רעהו. הרוטציה יצרה ביניהם קשר העולה על נשואין.

קשר החזק ביותר הוא בין אב לבנר-בכורו, שהקדוש-ברוך הוא יצר ביניהם רוטציה טיבעית.

מיטב המחזאים ההיסטוריונים תיארו את השינוי-אה השמנית המתפתחת, לא פעם, בין האב-המלך ובין הבן-הירושה-עצר.

האב מאמין כי הבן מייחל למותו, כדי לרשת את הכתר. הבן ממתין שנים על גבי שנים, עד שזה נמאס לו.

האב מתחיל לחשוש שמא הבן זומם להדיחו או לרוצחו נפש, כדי לתפוס את מקומו. הבן מתחיל לחשוש שמא חורש האב מזימות אפלות, כדי להיפטר ממנו.

היו יורשי-עצר שהרגו את אבותיהם, כפי שנישה לעשות אבשלום כדודיד. היו אבות שהרגו את ילדיהם, כמו הורדוס. אלה היו מיקרים קיצוניים, כמובן. בדרך כלל נשוארת השינאה ההרדית בתחומי המיששחה.

אך התופעה היא כללית. נמאס לאב לחשוב שהבן מחכה בקוצר-רוח למותו. נמאס לבן לראות את אביו כשהוא בריא ושלם. האב סבור כי הבן אינו שווה הרבה, ויהרוס בבוא העת את המלוכה. הבן סבור כי האב סנילי, ויגרום לאסון אם לא יתפגר במהרה. זהו טבע אנושי, ויעידו על כך היצירות הספורדיות שנתתבו במשך 3000 שנים על נושא זה.

אם כך זה בין אב ובן, האמורים לאהוב זה את זה, ושוכותם באה להם מלידה - על אחת כמה וכמה בין פוליטיקאים, ששום דבר אינו מקשר ביניהם מלבד האמביציה הלוהטת. שני פוליטיקאים יכולים לצאת לדרכם ביחד. ברגע

אלים של יוון העתיקה היו גאונים בהמצאת שיטות של התעללות בבני-אדם שהגיוז אותם.

פירות הנעלמים ממגע-ידו של איש הגווע כרעב. ציפורים האוכלות את כבדו של אדם חי. דליים מנוקבים לשאיבה איני סופית של מים.

אבל גם האלים הסאדיסטיים האלה לא יכלו להמציא את שיטת העינויים, המטילה עתה את צילה על ישראל.

איני יודע איך קוראים לה כיוונית עתיקה. אנחנו משתמשים בשמה הלאטיני: רוטציה.

ינתיים כבר נכנסה המילה למילון השפה העברית. לנפץ. לרוצץ. לפוצץ. לרסץ.

אם יש לך שני אויבים - לא סתם יריבים, או מי שהגיוז אותך קצת, אלא אויבים ממש, שנואי-סבנפס - סדר ביניהם רוטציה.

הם יכולים להיות ידידים בנפש איש לרעהו. הם יכולים לאהוב זה את זה. אין זה משנה דבר.

סדר ביניהם רוטציה כלשהי - לא חשוב על מה, על זכות השימוש באוני או על כתר-המלוכה - והסבת אותם לאנשי מדון וזדון, שכל מחשבתם נתונה דימם וזילה להרס הדדי.

ישבתי השבוע בחברת ידידים, ודיברנו על מה שמתרחש בין שימעות פרס ויצחק שמיר. השמעתי כמה הערות פילוסופיות על מהות הרוטציה. הם הפצירו כי לכתוב על כך, מכיוון שאני המומחה מס' 1 בארץ לנושא זה, אדם שעבר את החוויה כמה פעמים, בכיוונים שונים.

(התנועה שמדתי כראשה התפלגה מפני ששלום כהן סירב למלא את הסכמ-הרוטציה, שעל פיו היה עליו לפנות את מקומו בכנסת לאמנון זיכרוני. אני נכנסתי לכנסת, בפעם השלישית, בעיקבות הסכמ-רוטציה עם לובה אליאב, שהכניח קייים. יצאתי מן הכנסת מפני שהצעתי, מרצוני החופשי, רוטציה ביני ובין ואליד צאדק, וקייתי אותה. לפניכן התערעה שלי עד היסוד בגלל אירצונו של מאיר פעיל לקיים את הרוטציה המוסכמת בינו ובין סעדיה מרציאנו. אחרי שקיים את הרוטציה, פרש מרציאנו ולקח עימו את המנדאט.)

על סמך מומחיות זו, הריני מתכבד בזה להגיש הקדמה קצרה לפילוסופיה, לפסיכולוגיה ולפוליטוסופיה של הרוטציה.

ימה שמה וזיכרה. היא תקבע את גורל המדינה והמרחב כולו בשנה וחצי הקרובות.

רוטציה דומה למגע של אהבה, שבו נרסק אדם במחלה. (וההנאה היא קצרה, הסבל והחרטה הם ארוכים-ארוכים.)

למה עושים הסכמירוטציה מפני שיש יותר ממועמד אחד לתפקיד מסויים, ואי-אפשר לספק את הכל, מתחיל משבר. יש לגבש רוב כמוסר כלשהו (המרכו, הוועידה, הכנסת), אך אי-אפשר להשיג רוב מבלי לספק את תאוותיהם של בעלי-הקולות, הלוטשים כולם עין לאותו התפקיד.

מנסים לשר, לשכנע, לסחוט. מציעים לפלוני ולאמנוני מישרה אחרת. שום דבר אינו עוזר. הכל רוצים רווקא בתפקיד המסויים הזה: המקום בכנסת, הכיסא ליד שולחן הממשלה, הכס הרם של ראשה ממשהל.

ואז, באשר כולם מותשים ומיואשים, בא הרעיון הגרואלי: רוטציה.

זהו פיתוי שברא השטן. הוא נוצץ כמו יהלום מווייף. הוא משכנע כמו לשונות שדים שהתחפשו כמלאכים. הכל מסתכלים בו כהמופנטים, כמו ארנבת כעיני הנחש.

רוטציה: פשוט וחלקי: פיתרון אידיאלי מדוע לא חשבנו על זה קודם? באנחה עמוקה של הקלה חותמים כולם על ההסכם, ויכולים סופי-סוף ללכת הביתה ולהיכנס למיטה החמה, בידיעה שהכל בא על מקומו בשלום.

איש המרטיץ' (פיעל) והאיש המרטיץ' (פיעל) מרוצים שניהם, באותה שעה עלייה וקצרה שבה מרימים את הכוסות ונשבעים זה לזה אחוות-נצח.

המרטיץ' הרוטציונר, אומר לעצמו: אלוהים גדול! במשך השנתיים הקרובות אשב אני על הכיסא הזה. שנתיים זה הרבה מאוד זמן. ואחרי שנתיים - מי יודע? אולי הפריץ ימות, ואולי הסוס (ובגירסה הערבית של אותו המשל: אולי המלך ימות, ואולי הגמל).

המורטץ, מצידו, אומר לעצמו: מה זה שנתיים? זה עובר ביעף, כמו כלום! אני יכול לחכות! כבוא היום אתפוס את הכיסא, ואז אראה לכולם: שניהם הולכים לישון ברוח טובה. אין הם יודעים